

Emberi méltóságot sértő és gyűlöletkeltő tartalom az Echo TV csatornán 2011. február 11-én közzétett Világ-panoráma című műsorban

Az 1153/2011. (IX. 1.) számú médiatanácsai határozat kivonata

A tényállás

A 2011. február 11-én 21 óra 29 perckor kezdődött műsorszám elején a műsorvezető jegyzete hangzott el, mely a nemzetközi politikai helyzet rövid értékelése után Magyarország aktuális problémáival, elsősorban a hazai romák helyzetével foglalkozott. A kifogásolt részlet 21 óra 33 perc és 39 perc között hangzott el, mely részlet elején a műsorvezető jelezte, hogy a téma (és egyben a magyarság nagy problémája) a cigány- és zsidókérdés:

„A magyarságot nem csak adósrabszolgaságba, kamatfogságba taszították az euroatlanti, atlanti szocialista, liberális gyarmattartók és kiszolgálók, de a nyakunkba varrt hitelekkel béklyózták meg nemzetünket. És a fogalmak kalodájába zártak bennünket. Hogy mi bűnös nép vagyunk, amelynek sorsa, hogy fizessen, hogy beledögöljön a törlesztésbe, hogy kizsákmányolják. Itt van például a cigány- és zsidókérdés.”

A kérdés felvetése után a műsorszám a romákat – kollektív módon – egyfelől, mint túltámogatott, segélyekre berendezkedett élőködőket, másfelől a társadalmi normákat nem tisztelő, bűnözői életformát követő, az őket eltartó magyarokat terrorizáló csoportot mutatta be.

„Akinak nem kell dolgoznia, mert mindent megkap, mert munka nélkül is annyira vagy többre viszi, mint az, aki végiggürcölte az életét, nos, látszólag a szerencse kegyeltje, velünk, rabszolgákkal szemben. Valójában azonban a munka nélkül ingyenélő emberszabású elveszíti emberségét, emberarcát, társadalmi kötelezettségeit. Nekik mindent szabad. Mert ezt hitetik el vele. A cigányságot a szocialista liberális fasiszták irtják ki, elhivatva a cigánysággal, hogy neki mindent lehet a magyarokkal szemben, hogy büntetlen, hogy levédett, mert ha bárki védekezni merészel ellene, az rasszista, cigánygyűlölő.”

Azzal, hogy a cigányság „bűnös hajlamait” említette, a műsorvezető faji alapú kollektív jellemvonást tulajdonított a romáknak, az „ingyenélő emberszabású” kifejezéssel pedig emberi mivoltukat kérdőjelezte meg. A jegyzet visszatérő eleme volt a 2006-os olaszliszkai bűncselekmény, mint a „cigánybűnözés”, a „cigányterrorizmus” példája.

A műsorkészítők (21:36:44-21:37:00) vágóképeket játszottak be az olaszliszkai bűncselekmény helyszínéről, a meggyilkolt képével és az emlékezés virágaival, mécseseivel. Majd az olaszliszkai eset részletezése után a műsorvezető az egyedi bűncselekményből általános konklúzióra jutott: „És a lincselés évek óta kampányszerűen folyik a magyarok ellen.”

A fent bemutatott romakép mellett említésre került a romákat bujtogató és őket minden felelősség alól mentető csoport is. A műsorvezető a bevezető részben a „zsidókérdés” kifejezést a magyarság kizsákmányolásához és Magyarország gyarmatosításához kapcsolva említette, illetve kifejezte, hogy az általa feldolgozott téma „a cigány- és zsidókérdés” lesz. Ezzel logikailag világossá tette, hogy a későbbiekben használt, általa közelebbről meg nem határozott, de a néző által könnyen azonosítható „liberális fajzat” szóösszetétel „a zsidókhöz” kapcsolható. A későbbiekben a műsorvezető a romákat a magyarok ellen bujtogató csoport vélelmezett céljait is kifejtette: „hogy nevető harmadikként uralkodjon majd fölöttünk magyarok és magyar cigányok fölött a liberális fajzat.”

A műsorvezető szerint a cigányterrorizmus mögött az említett csoport áll: „Magyarországon cigányterrorizmus van. A liberális fajzat fegyvereként a magyarság ellen.” A műsorban

elhangzott a vád, miszerint ennek a „liberális fajzatnak” a tevékenysége vezetett az olaszliszkai tragédiához is: *„A cigányságot ellenünk használják fel, ellenünk lázítják. Emlékeznek, amikor jó pár éve a szocialista-liberális rezsim alatt mindez elkezdődött a Moszkva téren, ahol a buszos merénylőt istenítették, védték a Moszkva téren a liberálisok. Meglett az eredménye. Olaszliszkán egy ártatlan, véletlenül arra járó, magyar tanárembert, Szögi Lajos vértanút a könyörgő gyermekei szeme láttára hosszan tartó rugdosással meggyilkoltak a cigányok.”*

A jegyzetben konkrét fenyegetés is elhangzott arra nézve, hogy ha a cigányok és a zsidók tovább folytatják a műsorvezető által nekik tulajdonított magyarelles tevékenységüket, távoznuk kell az országból: *„Ha én vagyok az áldozat, akkor persze cigány és zsidó vagyok, ha magyar az áldozatom, akkor bezzeg levédem magam azzal, hogy személyi igazolványom szerint magyar vagyok. Visszaélni a kisebbségi kettős könyveléssel, ennek rossz vége lesz. És a végén valakinek, valakiknek innen mennie, menniük kell.”*

A jegyzet lezárásaként a műsorvezető felszólította a cigányságot, hogy addig változzanak meg, amíg nem késő: *„Rossz vége lesz ennek. Egyszer elszakad a húr. Kedves cigányok. Térjetez észhez, amíg még van idő. [...] Ennek a hazának vannak szokásai, hagyományai, törvényei, amelyek, még ha nem tetszenek is, rátok éppúgy vonatkoznak, nektek is be kell tartanotok az emberi együttélés alapszabályait.”*

A Médiatanács döntése

A Médiatanács megállapította, hogy a Médiaszolgáltató megsértette az Smtv. 14. § (1) bekezdésében foglalt, az emberi méltóság tiszteletben tartását, és az Smtv. 17. § (1) bekezdésben előírt, a gyűlöletkeltés tilalmát meghatározó törvényi rendelkezést, amely miatt a Médiaszolgáltatót 500.000,- Ft összegű bírság megfizetésére kötelezte.

A határozat indokolása

Az emberi méltóság megsértésének tilalma

A határozat indokolásában a Médiatanács idézte az Alkotmánybíróság korábbi döntései az emberi méltóság [23/1990. (X. 31.) AB határozat, 64/1991. (XII. 17.) AB határozat], valamint a véleménynyilvánítási szabadság [30/199. (V. 26.) AB határozat] vonatkozásában tett, jelen ügy szempontjából releváns pontjait, amely eredményeképpen az alábbi megállapításokat tette.

A sajtószabadság azért védett érték, mert egy demokratikus társadalom szabad sajtó nélkül nem létezhet; a közösség vitáit csak a sajtón keresztül, a sajtó közvetítésével lehet lefolytatni. Csak első látásra paradoxon, hogy éppen ezen érdek indokolja a sajtószabadság korlátozását is, hiszen a nyílt vita érdekében a sajtó bizonyos jogszabályi kötelezettségek alanya lehet. A sajtószabadság, mint alkotmányos alapjog érvényesülésének egyik korlátját jelenti, hogy a médiatartalom-szolgáltatóknak az általuk közzétett médiatartalmakban, illetve azok készítése során tiszteletben kell tartaniuk az emberi méltóságot. A Médiatanács a közérdek védelmében fellépve alkalmazhatja a vélemény- és sajtószabadság korlátjaként megjelenő, a médiatartalmakat érintő törvényi szabályokat.

Az emberi jogok védelme a negatív kötelezettségek egyike (tehát tartózkodásra, azaz a jogsértés elkerülésére kötelez), amely a demokratikus nyilvánosság megfelelő működését védi. A sajtószabadság korlátjaként megjelenő szabályok legfőbb indoka ugyanis televíziós Médiaszolgáltató esetében a néző (a közönség) érdekeinek – neki, mint a társadalom tagjának „járó” – védelme. A Médiatanácsnak nem az egyes jogalanyokat ért jogsérelemről,

hanem arról szükséges az eljárása során határoznia, hogy a Médiaszolgáltató az emberi méltóság tiszteletben tartásával működik-e, és az egyes műsorainak témája, jellege, nézőpontja nem sérti-e az emberi jogokban (az emberi méltóságban) megjelenő alapvető értéket. [46/2007. (VI. 27.) AB határozat, ABK 2007. június 574., 581.] A sajtószabadság korlátozásának nem lehet indoka a szélsőséges vélemények elutasítása, hanem kizárólag más, a sajtószabadsággal szembeni védelemre érdemes érték (az egyenlő emberi méltóság) megóvásának szándéka.

Az emberi méltóság közérdekből történő védelmének létezik korábbi médiahatósági gyakorlata. A Médiatanács jogelődje, az Országos Rádió és Televízió Testület (a továbbiakban: ORTT) több esetben is megállapította az emberi méltóság megsértését akkor, amikor például valaki szerződésben lemondott bírósági igényérvényesítési jogáról (így a konkrét helyzetben nem rendelkezett igényérvényesítési joggal), a kiskorúak sérelme esetében (ahol az autonóm igényérvényesítés eleve korlátozott), illetve a kiszolgáltató helyzetben lévők emberi méltóságának megsértése esetén (ahol ésszerűen szintén nem merül fel az önrendelkezési jog gyakorlásának érdemi lehetősége).

Az emberi méltóság közérdekű védelme azt a lehetőséget is magában foglalja, hogy a Médiatanács fellépjen mindazon esetekben, amelyekben az emberi méltóság alapvető értéke olyan mértékben sérül, hogy az már eléri a közérdekű igényérvényesítés „küszöbét”. Így például, ha egy műsorszám azt sugallja, hogy az emberi személyiségnek nincsen érinthetetlen tartománya, az emberi méltóság anyagi érdekből nyilvánossá, bárki számára hozzáférhetővé tehető, vagy a nézők érzelmi hangolása, az erős hangulati elemek bevonása olyan mértékű, hogy azok gátolják a közölt információk közönség részéről történő tényszerű feldolgozását.

A Médiatanács az emberi méltóság megsértése tárgyában folytatott eljárásai során a felsorolt szempontrendszer az egyedi ügy sajátosságaihoz igazítva minden esetben mérlegelés tárgyává teszi.

A jelen ügy kapcsán a műsorszám készítői egyértelműen figyelmen kívül hagyták, hogy születésénél fogva minden embert megillet a tisztelet és elismerés, azaz az emberi méltóság, mint az Alkotmányban jelen eljárás tárgyát képező műsorszám által festett kép szerint az egyik oldalon állnak a magyarokat terrorizáló és rajtuk élőködő romák, míg a másik oldalon az őket eltartó és a „*cigányterrorizmust*” elszenvedő magyarok. A műsorban az etnikai alapon bemutatott cigányság bűnözésre hajlamos, kriminalizálódott, a társadalmi együttélés normáit elvető, a Magyar Köztársaság törvényeit rutinszerűen sértő csoportként került bemutatásra.

Azzal, hogy a cigányság „*bűnös hajlamait*” említette, a műsorvezető faji alapú kollektív jellemvonást tulajdonított a romáknak, az „*ingyenélő emberszabású*” kifejezéssel pedig emberi mivoltukat kérdőjelezte meg. A kifogásolt műsorszám közzétételével tehát súlyosan sérült az emberi jogok „anyajogának”, az emberi méltóságnak az alapvető értéke, mivel a Médiaszolgáltató a cigányság emberi mivoltának megkérdőjelezésével („*az ingyenélő emberszabású elveszíti emberségét, emberarcát*„) megsértette az emberi méltósághoz való alkotmányos alapjogot, vagyis az Smtv. 14. § (1) bekezdésében foglaltakat.

A gyűlöletkeltő tartalmak közreadásának tilalma

Az alkotmánybírósági és legfelsőbb bírósági gyakorlat alapján a gyűlöletkeltő tartalmak közreadását tilalmazó médiajogi normák akkor is lehetővé teszik médiajogi szankciók kiszabását, ha a vizsgált magatartás egyébként büntetőjogi tényállást nem merít ki.

A műsorszámban szereplő gyűlölködő kifejezések az emberek egyenlőségének demokratikus szabályát támadják, az egyenlő emberi méltóság jogát tagadják, származási alapon tesznek különbséget az emberek értéke, méltósága között, egyes társadalmi csoportokat másodrendűnek ítélve a többihez képest. A minden embert megillető egyenlőség alapján azon nézetek kinyilvánítását, amelyek az egyenlő méltóság ellenében kívánnak hatni, korlátozni lehet és szükséges. A gyűlölködő kifejezésekkel tarkított vita eltorzul, amint megengedetté válik az egyenlő méltóságot tagadó nézetek hangoztatása. Ezen kifejezések nem tekinthetők „véleménynek”, miután pusztán sérelem okozását célozzák.

A jelen eljárás tárgyát képező műsorszám által festett kép szerint az egyik oldalon állnak a magyarokat terrorizáló és rajtuk élőködő romák, valamint az őket bujtogató zsidó kisebbség, míg a másik oldalon az őket eltartó és a „*cigányterrorizmust*” elszenvető magyarok. A műsorban az etnikai alapon bemutatott cigányság bűnözésre hajlamos, kriminalizálódott, a társadalmi együttélés normáit elvető, a Magyar Köztársaság törvényeit rutinszerűen sértő csoportként került bemutatásra. Emellett a felolvasott jegyzetben a zsidóság, mint a romák magyarelles cselekedeteinek háttérben meghúzódó felbujtó csoport jelent meg, amelynek célja, hogy a hatalmat megszerezve „*uralkodjon majd fölöttünk magyarok és magyar cigányok fölött.*”

A műsorszámban elhangzottak szerint a „*szocialista liberális fasiszták elhítetik a cigánysággal, hogy nekik mindent lehet a magyarokkal szemben*”. Továbbá: „*A magyarságot nem csak adósrabszolgaságba, kamatfogságba taszították az euroatlanti, az atlanti szocialista, liberális gyarmattartók és kiszolgálóik, de a nyakunkba varrt hitelekkel béklyózták meg nemzetünket*”. A műsorvezető a bevezető részben a „*zsidókérdés*” kifejezést a magyarság kizsákmányolásához és Magyarország gyarmatosításához kapcsolva említette, illetve kifejezte, hogy az általa feldolgozott téma „*a cigány- és zsidókérdés*” lesz. Ezzel logikailag világossá tette, hogy a későbbiekben használt, általa közelebről meg nem határozott, de a néző által könnyen azonosítható „*liberális fajza*” szóösszetétel „*a zsidókhoz*” kapcsolható. Az idézett kijelentések alapján megállapítható, hogy a műsorszámban elhangzottak alkalmasak voltak a zsidó kisebbséggel szembeni gyűlölet felkeltésére.

A cigány kisebbséggel kapcsolatban a műsorvezető kijelentette, hogy „*a munka nélkül ingyenélő emberszabásúaknak [...] mindent szabad a magyarokkal szemben*”, mert levédettek, hiszen aki védekezni merészel a cigánysággal szemben, azt azonnal rasszistának és cigánygyűlölőnek bélyegzik. Az olaszliszakai bűncselekménnyel összefüggésben elhangzott, hogy „*a vértanút könyörgő gyermekei szeme láttára hosszan tartó rugdosással meggyilkoltak a cigányok*”, továbbá, hogy „*a lincselés évek óta kampányszerűen folyik a magyarok ellen*”. Az idézett kijelentések alapján megállapítható, hogy a műsorszámban elhangzottak alkalmasak voltak a cigány kisebbséggel szembeni gyűlölet felkeltésére.

A hatósági eljárás megindítása során felmerült az Smtv. 17. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés sérelme is. A vizsgált médiatartalom tekintetében jelen egyedi ügyben szükségtelenné vált az Smtv. 17. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés megsértésének külön történő megállapítása, mivel a gyűlöletkeltés egyben kirekesztést is megvalósított. A műsorszám ugyanis általánosító módon az érintett kisebbségeket (a kisebbségek valamennyi tagját) negatív tulajdonságokkal ruházta fel.

A fentiekben részletesen kifejtettek alapján megállapítható, hogy jelen eljárás tárgya a közérdekű igényérvényesítés, amennyiben a Médiatanácsnak nem az egyes jogalanyokat ért jogsérelemlről, hanem arról szükséges az eljárása során határoznia, hogy a Médiaszolgáltató az emberi méltóság tiszteletben tartásával működik-e, és az egyes műsorainak témája, jellege, nézőpontja nem sérti-e az emberi jogokban (az emberi méltóságban) megjelenő alapvető értéket. Az emberi méltóság közérdekű védelme azt a lehetőséget is magában foglalja, hogy a Médiatanács fellépjen mindazon esetekben, amelyekben az emberi méltóság

alapvető értéke olyan mértékben sérül, hogy az már eléri a közérdekű igényérvényesítés „küszöbét”.

Az eljárás tárgyát képező műsorszámban a cigányság – mint etnikum – egésze emberarcát elveszítő, kriminalizálódott csoportként került bemutatásra, vagyis az emberi méltóság oly mértékben sérült, hogy az már elérte a közérdekű igényérvényesítés küszöbét, így a műsorszám az elszenvedett egyéni jogsérelmekről függetlenül hatósági eljárás lefolytatását tette indokolttá. Hasonlóképpen, a jelen eljárás tárgyát képező műsorszám által festett és a fentiekben részletesen kifejtett kép oly mértékben gyűlöletkeltő és kirekesztő volt, hogy a közérdekű igényérvényesítés kötelezettsége miatt hatósági eljárás lefolytatása vált indokolttá.

Összegzés

A kifejtettek alapján megállapítható, hogy a vizsgált műsorszám közzétételével súlyosan sérült az emberi jogok „anyajogának”, az emberi méltóságnak az alapvető értéke, a Médiaszolgáltató a roma kisebbség emberi mivoltának megkérdőjelezésével megsértette az emberi méltósághoz való alkotmányos alapjogot, mely indokolja a jogsértés miatti közérdekű igényérvényesítést. A vizsgált műsorszám alkalmas volt továbbá a roma és a zsidó kisebbséggel szembeni gyűlölet felkeltésére, egyúttal a roma és a zsidó kisebbség kirekesztésére, vagyis a Médiaszolgáltató megsértette az Smtv. 14. § (1) bekezdésében, valamint a 17. § (1) bekezdésében foglaltakat is.

Az emberi méltóságot sértő, és gyűlöletkeltő megnyilatkozások alkalmasak arra, hogy a társadalmi rend és béke fenntartásában zavart okozzanak, ezért a Médiatanács az Smtv. 14. § (1) bekezdésében, valamint 17. § (1) bekezdésében foglaltakat sértő tartalmak adásba szerkesztése súlyos jogsértésnek minősítette. A hátrányos jogkövetkezménynek az elérni kívánt célhoz, vagyis jelen esetben az ismételt jogsértés elkövetésének megakadályozásához képest arányos, és a későbbi esetleges jogsértések alkalmával alkalmazandó fokozatosság elvét is szem előtt tartó szankció kiszabására tekintettel a Médiatanács a rendelkező részben meghatározottak szerint ötszázezer forintos bírságot szabott ki a Médiaszolgáltatóval szemben.